

Kinnitatud MTÜ Mulgimaa Arenduskoda üldkoosoleku otsusega nr 1, 30.09.2021

I MEEDE: ETTEVÕTLUSE ARENDAMINE

Ettevõtluse toetamiseks on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse, Töötukassa ning mitmed Eesti Maaelu arengukava 2014-2023 raames rakendatavad meetmed. Käesolev meede on Eesti teiste rakendatavate ettevõtluse toetamise meetmete täiendamiseks. Eelkõige on toetus taotlejatele, kelle poolt kavandatakse tegevused ei ole teistest Eestis rakendatavatest toetusmeetmetest abikõlblikud. Meede on kavandatud toetama ettevõtlust, aidates kaasa töökohtade ja lisandväärtuse loomisele ning uutele turgudele sisenemisele.

LEADER-projektitoetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord on sätestatud Maaeluministri 23.10.2015 määruses nr 11.

1. Meetme eesmärgid:

1. Töökohtade arv piirkonnas on säilinud või suurenenud.
2. Innovaatiliste ja kõrgemat lisandväärtust loovate ettevõtete arv on suurenenud.
3. Välja on arenenud ettevõtjate koostöövõrgustikud (mahetootlus, käsitöö, turism, metall, puit jne.) – ühistegevus, ühisturundus.
4. Kohalikust toorainest valmib toode – lisandväärtuse loomine toimub piirkonnas.
5. Ettevõtlike noorte arv on suurenenud
6. Turismiteenused on mitmekülgsed ja aastaringsete toodete hulk on kasvanud.
7. Kohaliku vajadusele vastava kvalifitseeritud tööjõu olemasolu.
8. Kaugtöötamise võimalused on paranenud (internetiühendus jm. infrastruktuur).
9. Tõusnud on teadlikkus säästvast arengust ja kasutatakse võimalusel taastuvenergiat

2. Toetatavad tegevused:

Taotlusega koos esitatavas äriplaanis (tegevuste puhul toetusega üle 10 000 euro) või projekti kirjelduses (tegevuste puhul teotusega alla 10 000 euro) kirjeldab ettevõtja toetuse seotust kavandatavate tegevustega.

Investeeringu projekti tegevused:

- Ettevõtte tegevuseks vajaliku põhi- ja väikevara soetamine (sh seadmete ost ja rakendustarkvara soetamine jne);
- hoonete ja rajatiste ehitamine, rekonstrueerimine, lammutamine;
- taristu (vee- ja kanalisatsioonisüsteemid, kastmissüsteemid, küttesüsteemid, elektrivarustus sh liitumistasu, telekommunikatsioon jne) ehitamine ja parendamine;
- projekteerimine (kuni 10% kogu ehituse abikõlblikust maksumusest), ehitise puhul, millele taotletakse toetust koos ehitamisega;
- haljastuse projekteerimine (kuni 10% kogu ehituse abikõlblikust maksumusest), kui taotletakse toetust haljastustöödeks;
- töötajate töö- ja olmetingimuste parandamine;
- külastus- ja puhkeotstarbelistele objektidele lisandväärtuse andmine
- veebilehe loomine, e-poe rakenduse loomine/lisamine, mobiilirakenduse lisamine
- taastuvenergia süsteemide väljaehitamine ja vajalike uuringute koostamine.
- kaugtöötamiseks keskkonna loomine (internetiühendus, paljundus, printimine jms)
- detailplaneeringute ja teostatavusuuringute koostamine, keskkonnamõjude hindamine;
- ettevõtjate ökoloogilise jalajälje vähendamine (sh kaasaegsete tehnoloogiate ja taastuvenergia kasutamine jne)
- tootearendus, disaini ja kaubamärgi väljatöötamine, registreerimine;
- omanikujärelevalve ja muinsuskaitsejärelevalve kuni 3% kogu ehitustegevuse abikõlblikust maksumusest

- koolitus- ja teavitustegevus tegevuspiirkonna ettevõtluse arendamiseks (*teadmussiirde projekt*).

Ühisprojekti tegevused (tegevused võivad sisaldada ühisprojekti elluviimiseks otseselt vajalikke investeeringuid):

- põhitegevusega seotud (töötajate) koolituse ja väljaõppe kulude katmine;
- turundusega ja ühisturundusega seotud kulutuste tegemine sh turundusplaani koostamine,
- sise- ja välismessidel osalemine ja külastus
- infomaterjalide koostamine
- kodulehtede täiendamine ja jätkusuutlik arendamine
- kaasav/integreeritud talupidamine (sh talutöö tutvustamine, talutöö õppimine jne)
- mentorlustegevus noortele ettevõtlikkuse kasvatamiseks
- sise- ja väliskoostööprojektid (sh ühisprojektid) piirkonna konkurentsivõime tõstmiseks erinevate riikide ja erinevate sektorite vahel

Abikõlblikud kulud

Vastavalt Maaeluministri 23.10.2015 määruse nr 11 § 30 on abikõlblikud järgmised kulud:

(1) Toetatava tegevuse või investeeringu abikõlbliku kulu moodustavad tegevuse elluviimiseks või investeeringu tegemiseks vajalike kulude maksumus, sealhulgas omanikujärelevalve ja muinsuskaitsejärelvalve tegemise maksumus kokku kuni kolm protsenti investeeringuobjekti ehitustööde abikõlblikust maksumusest ning kavandatava ehitise projekteerimistööde maksumus kuni kümme protsenti investeeringuobjekti ehitustööde abikõlblikust maksumusest, ning abikõlbliku tegevuse või investeeringu tähistamiseks vajalike sümbolite maksumus.

(2) Projektitoetuse abikõlblikud kulud on:

1) ehitise ehitamise ja parendamise kulud;

2) veevarustus-, kanalisatsiooni- ja reoveepuhastussüsteemi, elektrisüsteemi ja elektripaigaldise, uue põlvkonna elektroonilise side juurdepääsuvõrgu ja juurdepääsutee ehitamise kulud ning nende juurde kuuluvate seadmete ostmise, paigaldamise ja vastava võrguga liitumise (edaspidi koos taristuinvesteering) kulud;

3) masina, seadme, sisseseade või muu põhivara ostmise, liisimise ja paigaldamise kulud, sealhulgas patendi, litsentsi, autoriõiguse ja kaubamärgi omandamine;

4) maastikusõiduki, veesõiduki või mootorsõiduki ostmise ja liisimise kulud, kui selle sihtotstarve on teenuse osutamine tegevuspiirkonnas ning kui projektitoetust taotleb ettevõtja, mittetulundusühing või sihtasutus;

5) infotehnoloogilise lahenduse ja tarkvara ostmise ning paigaldamise kulud;

6) teostatavusuuringu koostamise kulud, sealhulgas uuringud, mis on seotud külade, maapiirkondade ja kõrge loodusliku väärtusega alade kultuuri- ja looduspärandi säilitamise, taastamise ja selle kvaliteediparandamisega, sealhulgas sotsiaalmajanduslikud aspektid ning keskkonnateadlikkus;

7) sellise töö, teenuse ja kauba ostmise kulud, mis ei ole punktides 1–6 nimetatud tegevuse osa.

Punktis 7 nimetatud tegevuste elluviimiseks võib toetust taotleda, kui need viiakse ellu vastavalt § 28 lg 3 nõuetele:

2) kahe- kuni nelja-aastase tegevuskava alusel vähemalt kahe juriidilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja poolt, keda nimetatakse partneriteks ning kellest vähemalt üks ei ole teine kohalik tegevusgrupp (edaspidi ühisprojekt) või

3) koolitus- ja teavitustegevusena tegevuspiirkonna ettevõtluse arendamiseks (edaspidi teadmussiirde projekt).

(3) Lõike 2 punktides 1 ja 2 nimetatud tegevuse osaks võivad olla kavandatava ehitise projekteerimistööde, sealhulgas muinsuskaitsejärelvalve alusel kehtestatud korras muinsuskaitse eritingimuste koostamise kulud, kavandatavale ehitustööle ehitusseadustiku alusel kehtestatud korras omanikujärelevalve (edaspidi omanikujärelevalve) tegemise kulud ja muinsuskaitsejärelvalve alusel kehtestatud korras muinsuskaitsejärelvalve tegemise kulud.

(4) Kasutatud masina, seadme või eriotstarbelise sõiduki ostmise ja liisimise kulud on abikõlblikud, kui projektitoetust taotlev ettevõtja, mittetulundusühing või sihtasutus tõendab, et:

1) masina, seadme või eriotstarbelise sõiduki ostmiseks või liisimiseks ei ole hinnapakkuja varem saanud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi;

2) masina, seadme või eriotstarbelise sõiduki hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse masina või seadme hinnast madalam;

3) masina, seadme või eriotstarbelise sõiduki eeldatav kasutusiga on vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest juhul, kui taotleja ei ole VKE, ja vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest juhul, kui taotleja on VKE.

(5) Abikõlblik kulu peab olema mõistlik, põhjendatud, selge, üksikasjalikult kirjeldatud, majanduslikult otstarbekas ja toetuse eesmärgi saavutamiseks vajalik. Projektitoetuse taotleja tagab kasutatava toetusraha otstarbeka ja säästliku kasutamise.

Maaeluministri 23.10.2015 määruse nr 11 § 32 on sätestatud kaudsete abikõlblike kulude hüvitamine.

Mitteabikõlblikud kulud

Vastavalt Maaeluministri 23.10.2015 määruse nr 11 § 31 lg 1 ei ole abikõlblikud järgmised kulud:

1) maa ja olemasoleva ehitise ostmise ning üürimise või rentimise kulud, välja arvatud kontoriruumi ja ürituse korraldamiseks vajaliku maa ja ruumi rentimise kulud;

2) käibemaks juhul, kui projektitoetuse taotlejal on võimalik taotleda selle tagastamist käibemaksuseaduse alusel;

3) sularahamaksed;

4) riigilõiv, teenustasu pangatoimingu eest, tagatismakse, intress ja muu finantsteenusega seotud kulu;

5) õigus- ja raamatupidamisteenuse kulud, välja arvatud § 32 lõike 2 punktis 6 sätestatud juhul;

6) viivis, trahv ja muu rahaline karistus ning kohtumenetluse korral menetluskulud;

7) kulutused stipendiumile, annetustele, auhindadele, meenetele ja kingitustele, välja arvatud kingitused §-s 29 nimetatud koostööprojekti korral;

8) erisoodustuselt tulumaksuseaduse § 48 lõike 4 tähenduses tasutav maks;

9) eksperdi või projektijuhi töötasu, sealhulgas sotsiaal- ja tulumaks ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksed, kui ekspert või projektijuht on ametnik või avalikus teenistuses töötav töötaja või riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse hallatava asutuse töötaja, kelle tööülesanded on sarnased toetatava tegevusega;

10) sõiduauto ostmise ja liisimise kulud;

11) kulud, mis on seotud liisingulepinguga, nagu liisinguandja kasumimäär, intressi refinantseerimiskulud, üldkulud ja kindlustusmaksed;

12) liisingumakse, kui asja omandiõigus ei ole viie aasta möödudes arvates PRIA poolt projektitaotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid mitte hiljem kui 2023. aasta 30. juunil üle läinud toetuse saajale;

13) kohaliku omavalitsuse üksuse ülesande asendamiseks tehtud kulud;

14) kulud, mis on vastuolus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklites 45, 60 ja 61 sätestatud nõuetega;

15) projekti toetatava tegevuse elluviimisega seotud üldkulud, välja arvatud ühis-, teadmussirde, koostöö- ning koostööprojekti ettevalmistava projekti projektijuhtimisega seotud otsesed personalikulud ja kaudsed kulud;

16) ühis-, teadmussirde, koostöö- ning koostööprojekti ettevalmistava projekti elluviimisega seotud projektijuhtimise otsesed personalikulud ja kaudsed kulud, kui projektitoetuse taotleja on kohaliku üksus või põllu- ja maamajanduse valdkonna riigimuuseum;

17) ühis-, teadmussirde, koostöö- ning koostööprojekti ettevalmistava projekti elluviimisega seotud projektijuhtimise otsesed personalikulud, mille maksumus ületab 20 protsenti ühis-, teadmussirde, ning koostööprojekti ettevalmistava projekti projektijuhtimisega seotud abikõlblikest kuludest, sealhulgas projektijuhi keskmine brutotunnitasu, mis ületab kümmet eurot;

18) projektijuhtimise otsesed personalikulud ja kaudsed kulud, mille maksumus on arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 45 lõike 2 punktides a ja b nimetatud abikõlblikest kuludest;

19) kasutatud kauba, sealhulgas sõiduki ostmise ja liisimise kulud, välja arvatud § 30 lõikes 4 sätestatud juhul

20) kulud, mis ületavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 99 lõikes 6 nimetatud võrdlushindade kataloogi kantud asja piirhinda, kui taotletakse toetust asja kohta, mis on nimetatud võrdlushindade kataloogi;

21) kulud, mille on tasunud ühis- ja koostööprojektis osalev partner;

22) ehitustegevus, mis ei võimalda selle elluviimise järel ehitist sihipäraselt kasutada;

22¹) ühis-, teadmussiirde, koostöö- ning koostööprojekti ettevalmistava projekti elluviimisega seotud projektijuhtimisteenus, mille maksumus ületab 20 protsenti ühis-, teadmussiirde, koostöö- ning koostööprojekti ettevalmistava projekti projektijuhtimisega seotud abikõlblikest kuludest;

23) muud kulud, mis ei ole tegevuse elluviimisega või investeeringu tegemisega otseselt seotud.

Toetust antakse kooskõlas Euroopa Liidu riigiabi ja vähese tähtsusega abi eeskirjadega.

3. Meetme sihtgrupp:

Mulgimaa Arenduskoja piirkonnas tegutsevad äriühingud (eelmise majandusaasta keskmine töötajate arv kuni 24, aastakäive kuni 5 miljonit eurot ja aastabilansi kogumaht kuni 5 miljonit eurot), FIE-d.

4. Kohaliku tegevusgrupi nõuded projektitoetuse taotlejale ja toetuse saajale (sh. dokumendid, mida peab projektitoetuse taotleja esitama taotluse esitamisel)

Projektitoetuse taotleja peab vastama hetkel kehtivale Maaeluministri LEADER määruses esitatud nõuetele ja Mulgimaa Arenduskoja strateegiale 2014-2023. Kavandatava tegevuse või investeeringu tegemist ei või alustada varem ja investeeringu tegemist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem kui kohaliku tegevusgrupi poolt projektitaotluse PRIA e-teenuse keskkonnas kinnitamise päevale järgneval päeval.

Maaeluministri 23.10.2015 määruse nr 11 §37 on sätestatud nõuded projektitoetuse osaks olevale avaldusele ja esitatavatele dokumentidele.

(1) Avalduses esitatakse projektitoetuse taotleja ja taotluse kohta järgmised andmed:

3) sihtasutuse asutajate ja nõukogu liikmete nimekiri juhul, kui taotleja on sihtasutus, kelle asutajate ja nõukogu liikmete nimekiri pole kättesaadav mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrist;

4) mitte varasema kui taotluse esitamisele vahetult eelnenud kuu esimese kuupäeva seisuga mittetulundusühingu liikmete nimekiri, välja arvatud usulised ühendused, juhul, kui taotleja on mittetulundusühing, kelle liikmete nimekiri pole kättesaadav mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrist;

5) eraõigusliku juriidilise isiku juhtimis- ja järelevalveorganitesse kuuluvate isikute nimekiri juhul, kui juhtimis- ja järelevalveorganitesse kuuluvate isikute nimekiri ei ole kättesaadav äriregistrist või mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrist;

(3¹) Avalduses esitatakse ühisprojekti kohta järgmised andmed:

1) tegevuskava elluviimise periood;

2) eesmärkide kirjeldus;

3) tegevuse kirjeldus;

4) tegevuskava elluviimise ajakava, milles tegevused on kavandatud ühtlaselt kogu tegevuskava elluviimise perioodile;

5) eeldatavate tulemuste kirjeldus, sealhulgas ühisprojekti laiema mõjust tegevuspiirkonnale;

6) selle olukorra kirjeldus, mille lahendamisele on ühisprojekt suunatud;

7) ühisprojektis osaleva partneri nimi, registrikood ja kontaktandmed;

8) ühisprojektis osalevate poolte üksikasjalik ülesannete kirjeldus.

(4) Projektitoetuse taotleja esitab PRIAle koos avaldusega järgmised dokumendid, kui need on asjakohased:

8) projektijuhi elulookirjeldus, kui taotletakse toetust projektijuhtimise kulude kohta;

10) ühiste kavatsuste kokkuleppe ära kiri, kui taotletakse toetust kohaliku tegevusgrupi piirilese koostööprojekti ettevalmistamiseks või ühisprojekti elluviimiseks;

11) ära kiri dokumendist, mis tõendab, et maa, millele planeeritakse ehitada, kavandata ehitist, mida ehitatakse või kuhu seade paigaldatakse, või mootorsõiduk, kuhu seade paigaldatakse, kuulub taotleja omandisse või on antud taotlejale õiguslikul alusel kasutamiseks vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, kui taotleja on VKE, ning viieks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, kui taotleja ei ole VKE, või kui projektitoetust taotletakse uue põlvkonna elektroonilise side juurdepääsuvõrgu rajamiseks;

13) väljavõtte ehitusprojekti joonistest koos ehitusprojekti seletuskirjaga juhul, kui need on nõutavad ehitusseadustiku kohaselt ja kui ei taotleta toetust ehitusprojekti koostamiseks.

Projektitoetuse taotleja esitab projektitoetuse saamiseks lisaks taotluse esitamise hetkel kehtivale Maaeluministri LEADER määruses nõutavatele dokumentidele:

- vormikohase projekti kirjelduse, vastavalt taotletava toetuse summale;
- ettevõtja esitab vormikohase äriplaani järgnevat kolmeks aastaks, kui toetuse summa ületab 10 000 eurot;
- äriühingu puhul esitab taotluse esitamise aastale vahetult eelneva aasta kinnitatud majandusaasta aruande või vähem kui aasta tegutsenud ettevõtja esitab tegutsemisperioodi kohta kinnitatud bilansi ja kasumiaruande vahetult taotluse esitamisele eelneva kuu lõpu seisuga;
- füüsilisest isikust ettevõtja puhul taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta bilansi ja kasumiaruande ära kiri või «Raamatupidamise seaduse» kohaselt kassapõhist raamatupidamise arvestust pidava taotleja puhul taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kalendriaasta kohta esitatud residendist füüsilise isiku ettevõtlusest saadud tulu deklareerimise vormi E Maksu- ja Tolliameti kinnitatud ära kiri;
- vähem kui aasta tegutsenud füüsilisest isikust ettevõtja esitab vastavalt raamatupidamisarvestusele tegutsemisperioodi kohta kinnitatud bilansi ja kasumiaruande või tulude-kulude aruande vahetult taotluse esitamisele eelneva kuu lõpu seisuga;
- hinnapakkumuse koos täpsustava kirjelduse või lähteülesandega, kui tegevuse või investeeringu käibemaksuta maksumus ületab 1000 eurot;
- hoone või hoone osa ehituse puhul (ehitusseadustiku mõistes) esitada hinnapakkumus PRIA Excel vormil;
- kui projektitoetuse saaja taotleb toetust PRIA hinnakataloogi kantud asja kohta, ei pea projektitoetuse saaja olema saanud hinnapakkumust;
- kui projektitoetuse saaja taotleb toetust kasutatud masina või seadme ostmiseks, peab taotleja olema saanud vähemalt ühe hinnapakkumuse kasutatud seadme või masina kohta ja ühe hinnapakkumuse uue samaväärse seadme või masina kohta, mis ei ole kantud hinnakataloogi;
- põhivara investeeringu puhul põhivara nimekiri või väljavõtte vastavast põhivaragrupist vahetult taotlemisele eelneva kuu viimase kuupäeva seisuga (kajastub: soetamise aasta, soetamisväärtus ja jääkväärtus);
- toetuse saaja täidab Mulgimaa Arenduskoja seireandmete küsimustiku enne viimase maksetaotluse esitamist ja 2 aastat peale projekti lõppemist;
- projekti lõppedes, koos viimase maksetaotluse esitamisega, esitab toetuse saaja Mulgimaa Arenduskojale lühikokkuvõtte projekti tegevustest ning fotod projekti investeeringu objektidest ja/või tegevustest digitaalselt.
Kulude abikõlbulikkus ja mitterahaline omafinantseering on reguleeritud taotluse esitamise hetkel kehtivas Maaeluministri LEADER määruses.

5. Toetuse maksimaalne suurus ja määr

Toetuse määr on kuni 60 % abikõlblike kulude maksumusest.
Piirmäärad ühe taotluse kohta: 2000 kuni 30 000 eurot. Kogu perioodi maksimum ühe taotleja kohta kuni 80 000 eurot. Taotleja saab esitada ühes taotlusvoorus ühe taotluse, v.a ühisprojektid.

6. Viide sihtvaldkonnale

Meede panustab järgmistesse sihtvaldkondadesse: 1A, 1C, 2A, 3A, 6A, 6B, 6C

7. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklis 5 nimetatud prioriteedid, mille eesmärkide saavutamisele strateegia meetme rakendamine enim kaasa aitab

Meede käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1305/2013 sätestatud järgnevaid artikleid: 14, 15, 17, 19, 20, 26, 33, 35, 44, 61.

8. Viide arengukava meetmele, kui strateegia meede sellega kattub

Käesolev tegevusgrupi strateegia meede ei kattu Eesti maaelu arengukava 2014-2020 meetmetega.

9. Saavutatavad indikaatorid ja sihttasemed:

Väljundnäitajad:

- Ellu viidud projektide arv algfase: 0 sihtfase: 130
- Projektides osalenud noorte arv: 500
- Turismiteenuste arendamiseks ellu viidud projektide arv: 15
- Ümber- ja täiendõppe läbinud inimeste arv: 300

Tulemusnäitajad:

- Loodud töökohtade arv: 45
- Soetatud innovaatiliste seadmete arv: 15
- Leader toetuste abil kohalikku toorainet kasutavate ettevõtete arv: 20
- Noorte poolt asutatud ettevõtete arv: 7
- Uute turismitoodete arv: 10
- Taastuenergia kasutusega rajatud objektide arv: 3

10. Projektitoetuse taotluste hindamiskriteeriumid

1. Projekti sidusus Mulgimaa Arenduskoja I meetme eesmärkidega.
Võimalikud hindepunktid (punktiskaala 0-1-2-3).
2. Taotleja äriplaani realistlikkus ja põhjendatus.
Võimalikud hindepunktid (punktiskaala 0-1-3-5).
3. Projekti ülesehitus on loogiline ja süsteemne.
Võimalikud hindepunktid (punktiskaala 0-1-3-5).
4. Projekt on jätkusuutlik ja suunatud arengule.
Võimalikud hindepunktid (punktiskaala 0-1-3).
5. Uuenduslike lahenduste kasutamine projekti eesmärkide saavutamiseks.
Võimalikud hindepunktid (punktiskaala 0-1-2).
6. Ettevõtte tegevuses kasutatakse kohalikke ressursse.
Võimalikud hindepunktid (punktiskaala 0-1).
7. Huvi- ja/või sihtgrupina on kaasatud noored. (noor kuni 40 a)
Võimalikud hindepunktid (punktiskaala 0-1-2).
8. Uute töökohtade tekkimine piirkonda.
Võimalikud hindepunktid (punktiskaala 0-1-3-5).